

Hallituksen esitys laiksi luotsauslain muuttamisesta - Lausuntoyhteenveto

Hallituksen esitys oli toisella lausuntokierroksella 24.08.-23.09.2018, sillä ensimmäisen lausuntokierroksen (16.02.-19.03.2018) jälkeen esitykseen tehtiin useita muutoksia. Lausuntoja tällä toisella kierroksella annettiin yhteensä 23 kappaletta. Lisäksi sisäministeriö, valtiovarainministeriö, Tulli ja Kuntaliitto ilmoittivat, ettei heillä ole esitykseen lausuttavaa.

Lausuntoja antoivat:

- oikeusministeriö
- puolustusministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- ympäristöministeriö
- Business Finland
- Liikennevirasto
- Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi
- Maanmittauslaitos
- Opetushallitus
- Poliisihallitus
- Suomen ympäristökeskus SYKE
- Tietosuojavaltuutetun toimisto
- Viestintävirasto
- Arctia Oy
- Finnpiilot Pilotage Oy
- Liikenneoikeusyhdistys ry
- Luotsiliitto ry
- Neste Oyj
- Suomen Laivanpäällystöliitto ry
- Suomen Varustamot ry
- Suomen Vesitiedeyhdistys ry
- Suomen Satamaliitto ry
- eräs yksityishenkilö

Yleisesti voidaan todeta lausunnonantajien suhtautuneen lähtökohtaisesti myönteisesti esityksen tavoitteisiin ja siinä ehdotettuihin muutoksiin. Esimerkiksi luotsauspalveluista vastaava Finnpiilot Pilotage Oy totesi, että muutokset ovat tervetulleita ja ehdotettua luvanvaraista etäluotsausta tarvitaan ennen kaikkea määrittelemään etäluotsaukseen liittyviä piirteitä tarkemmin sen myöhempää mahdollisesti laajamittaisempaa hyödyntämistä varten. Toisaalta Suomen Varustamot ry koki, että lakiesityksessä tulisi jo nyt määritellä etäluotsauksen kuvaus konkreettisemmin. Suurin osa lausujista kannatti lakimuutoksen tarpeellisuutta nimenomaan siitä näkökulmasta, että sillä mahdollistetaan luotsaustoiminnan kehittäminen tulevaisuudessa nykytekniikkaa tehokkaimmalla mahdollisella tavalla hyödyntäen. Digitaalisten ratkaisujen liiketoimintapotentiaalia ja uusien teknologioiden käyttöä kannattivat erityisesti Business Finland sekä Arctia Oy.

Etäluotsauksen käsite

Etäluotsauksen salliminen vilkasliikenteisillä väylillä sekä se, tulisiko vaarallisia aineita kuljettavat alukset ja risteilyalukset rajata kokeilun ulkopuolelle vai ottaa jo alkuvaiheessa mukaan herättävät lausujissa eriäviä mielipiteitä. Suomen Satamaliitto ry lausui, että parhaat tulokset etäluotsauksen kokeiluista saataisiin nimenomaan vilkasliikenteisiltä väyliltä, joissa syntyy runsaasti erilaisia liikennetilanteita. Suomen Vesitiehdistys ry sen sijaan katsoi, että etäluotsausta voidaan puoltaa vain valvottuna kokeiluna. Neste Oyj puolestaan oli lausunnossaan sen kannalla, ettei etäluotsauskokeiluja tulisi turvallisuussyistä sallia säiliöaluksilla tai edes väylillä, joilla liikkuu säiliöaluksia. Neste Oyj kuitenkin piti etäluotsausta kannatettavana todeten, että nykytekniikka sallii turvallisen kokeiluympäristön luomisen. Kriittisesti etäluotsaukseen suhtautui Suomen Laivanpäälystöliitto ry, joka oli sitä mieltä, ettei nykyinen tiedonsiirron luotettavuus ja sen nopeus ole riittävällä tasolla turvallisen etäluotsausympäristön varmistamiseksi. Lisäksi tuotiin esiin huoli aluksen ja etäluotsajan laitteistojen yhteensopivuudesta.

Luotsiliitto ry piti tärkeänä, että varsinainen luotsauspalvelu ja nyt mahdollistettava etäluotsaus pidetään ajatuksellisesti erillään. Perusteeksi tälle todettiin, että etäluotsauksen tavoitteena on kehittää luotsaukseen liittyviä uusia digitaalisia ratkaisuja, jotka parantavat alus- ja ympäristöturvallisuutta. Poliisihallitus puolestaan totesi, että etäluotsaukseen liittyviä lupia myönnettäessä ja kokeiluja toteutettaessa olisi tarpeen perusteellisesti etukäteen selvittää ja varmistaa kaikki alusliikenteen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat.

Liikenneoikeusyhdistys ry puolestaan pyysi täsmentämään muun muassa etäluotsauksen alkamista ja päättymistä.

Suomen erityisolosuhteet ja kansainvälinen vertailu

Jotkut lausijat toivat esiin sen, ettei termiä etäluotsaus ole kansainvälisessä merenkulussa yksiselitteisesti määritelty. Muun muassa oikeusministeriö toivoi tarkempaa määrittelyä sille, mitä etäluotsauksella tarkoitetaan ja miten se suhtautuu määritelmällisesti perinteiseen luotsaukseen.

Lausunnoissa nousivat esiin myös Suomen meriympäristön erityispiirteet. Suomen ympäristökeskus SYKE ja ympäristöministeriö painottivat Suomen saariston erityispiirteitä ja herkkää luontoa. SYKE huomautti, ettei tästä syystä etäluotsaukseen voida löytää kansainvälistä vertailukohdetta, joka vastaisi Suomen toimintaolosuhteita.

Arctia Oy puolestaan katsoi, että Suomen talven jääolosuhteet aiheuttavat haasteen etäluotsaukselle. Arctia Oy:n näkemyksen mukaan verrattuna luotsin fyysiseen läsnäoloon etäluotsauksella menetetään arvokasta paikallistuntemusta sekä ennen kaikkea reagoitivalmiutta ja yhteistoimintakykyä jäänmurtaajien kanssa.

Virastojen rooli etäluotsauksessa

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi ja Liikenneoikeusyhdistys ry ehdottivat selkeytettäväksi Liikenne- ja viestintäviraston valvovaa roolia. Trafi esitti, että kokeilulupaan pitäisi voida liittää ehtoja kokeilutoiminnan valvonnasta ja tarkastuksista.

Finnpilot Pilotage Oy kommentoi etäluotsaukseen liittyvien tietojen luovuttamista eräiden virastojen ja alusliikennepalvelun tarjoajan sekä luotsausyhtiön välillä ehdottaen virastojen tietojen luovuttamista koskevan säännöksen muuttamista velvoittavampaan suuntaan.

Lisäksi Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi ehdotti muutoksenhakua koskevan 20 a §:n muuttamista siten, että etäluotsausta koskevan luvan myöntämistä, muuttamista ja peruuttamista koskevista

päätöksistä haettaisiin muutosta suoraan hallinto-oikeudelta eikä erillinen oikaisuvaatimus välivaiheena olisi tarpeen.

Pätevyyksiin ja vastuisiin liittyvät huomiot

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Finnpiilot Pilotage Oy kannattivat luotsien ohjauskirjoja koskevaa muutosta, jonka myötä säädettäisiin siitä, että luotsausyhtiön tulisi varmistaa sen henkilöstöllä olevan voimassa olevat luotsin ohjauskirjat. Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan, ettei ehdotettu muutos ole ongelmallinen suhteessa henkilötietojen käsittelyyn ja työntekijän yksityisyyden suojaan, ehdottaen kuitenkin esityksen perusteluja täydennettäväksi erityisesti EU:n tietosuojasääntelyn osalta. Myös Tietosuojavaltuutetun toimisto ehdotti esityksen perusteluja täydennettäväksi liittyen mm. henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuteen ja käsittelyperusteeseen.

Finnpiilot Pilotage Oy piti myös hyvänä perusteluissa mainittua mahdollisuutta saada luotsien ohjauskirjoja koskevat tiedot Liikenne- ja viestintävirastosta rajapinnan kautta tai muuten sähköisesti. Opetushallituksen ja Suomen Varustamot ry:n lausunnoissa puolestaan tuotiin esiin luotsien koulutuksen sekä luotsin ohjauskirjojen ja linjaluotsin kirjojen mahdollinen päivitystarve etäluotsauksen mukanaan tuomien luotsin toimenkuvan muutosten myötä. Myös Luotsiliitto ry esitti lakia täsmennettäväksi luotsaustukintojen osalta.

Luotsin vastuiden osalta esitystä kommentoivat Liikenneoikeusyhdistys ry, Suomen Laivanpäällystöliitto ry, Suomen Varustamot ry ja Suomen Satamaliitto ry, jotka pyysivät täsmentämään esimerkiksi vastuun jakautumista häiriötilanteessa. Erityisesti painotettiin, ettei etäluotsaus saa muuttaa vastuunjakautumisen periaatteita nykyisestä. Suomen Varustamot ry ja Suomen Laivanpäällystöliitto ry ehdottivat myös uusia muutoksia koskien korvausvastuun rajan nostamista sekä vastuunrajoituksen asettamista niin luotsin kuin päällikön osalta.

Muita huomioita

Esityksessä esitetään Puolustusvoimille mahdollisuutta vapauttaa ulkomainen valtionalus luotsinkäyttövelvollisuudelta sen ollessa Puolustusvoimien isännöimänä Suomen aluevesillä. Tähän liittyen esitettiin lausunnoissa toisistaan eriäviä mielipiteitä. Puolustusministeriö kannatti ehdotusta, kun taas Suomen ympäristökeskus SYKE ja Suomen Satamaliitto ry suhtautuivat siihen kriittisesti. Kriittikkiä perusteltiin erityisesti sillä, että Suomessa vierailevat valtionalukset ovat osin huomattavan suuria ja sillä, että voidaanko varmistua vapautuksen perusteiden kokonaisvaltaisesta arvioinnista. Finnpiilot Pilotage Oy piti ehdotusta hyvänä, mutta toisaalta toi esiin työnjaon Puolustusvoimien ja Liikenne- ja viestintäviraston välillä ehdottaen, että Puolustusvoimat myöntäisi vapautuksen alle 70-metrille ja Liikenne- ja viestintävirasto tätä suuremmille valtionaluksille.

Tilapäisestä luotsipaikasta säätämiseen suhtauduttiin myönteisesti. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi toivoi kuitenkin tarkennusta sen osalta, millä perusteilla hyväksyntä myönnettäisiin.

Lisäksi Luotsiliitto ry esitti lain soveltamisalan laajentamista siten, ettei luotsinkäyttövelvolliseksi määritely alus voisi liikennöidä ilman luotsia Suomen väylästä sellaisella väylällä, jota ei ole mainittu viranomaisten luotsattavien väylien joukossa.